

Якщо ви вдало оберете професію і вкложите в неї душу, то щастя саме вас знайде (К.Ушинський).

Вибір професії – це одна з важливих складових умов людського щастя, усвідомлення своєї корисності для людей або відчуття «маленької людини» – гвинтика, виконавця чужої долі. Основна проблема для молоді – це пошук свого місця в житті, що тісно пов'язано з обранням майбутньої професії. Вибір професії – це той відповідальний рубіж, на якому оцінка своїх індивідуальних особливостей і можливостей піддається ретельному оцінюванню. Питання профорієнтації завжди було у центрі уваги держави і суспільства. Тому профорієнтаційна підготовка молоді розподіляються між усіма ланками суспільства, відповідальними за її виховання, – загальноосвітніми та професійно-технічними навчальними закладами.

МНВК – це перша сходинка до дорослого самостійного життя та вибору професії. КУ «Міський міжшкільний навчально-виробничий комбінат» СМР – це навчальний заклад, який забезпечує потреби учнів загальноосвітніх шкіл міста Суми у допрофесійній: «Основи Web-дизайну та Web-програмування», «Гувернер», «Слюсар механоскладальних робіт» та професійній підготовці за професіями: «Водій автотранспортних засобів категорій «В», «С»», «Секретар керівника (підприємства, установи, організації)», «Кухар».

Для проведення профорієнтаційної роботи у комбінаті є: нормативно-правова документація з профорієнтаційної роботи, інформаційні стенди, професіограми, буклети та інформаційні матеріали про навчальні заклади України; відеофільми за різними напрямками професійної підготовки, література, папки з матеріалами для проведення бесід, діагностування, анкетування, консультацій.

Вся робота з професійної орієнтації в нашому навчальному закладі організована як система організації та проведення навчально-виховної роботи, спрямованої на засвоєння учнями необхідних знань про соціально-економічні й психофізіологічні умови правильного вибору професії, формування в них умінь аналізувати вимоги різних професій, а також свої професійно значущі якості, шляхи й засоби їх розвитку.

Основними завдання з професійної орієнтації учнів, які вирішуються педагогами нашого навчального закладу є:

- розширення кругозору і збільшення інформації про професії, їх зміст і вимоги до особистості, про потреби ринку праці в спеціалістах тих чи інших професій;
- допомога учням у розвитку якостей особистості, необхідних для оволодіння професією;
- формування вміння зіставляти свої здібності з вимогами, необхідними для набуття професії у комбінаті, складати на цій основі реальний план оволодіння професією;
- підготовка учнів до вибору професії на основі загальної освіти і навчання у комбінаті;

- диференційована допомога учням у професійному самовизначенні в залежності від інтересів, нахилів, здібностей, стану здоров'я й індивідуальних особливостей кожного.

Профорієнтаційна робота у комбінаті складається з таких компонентів: професійна інформація, професійна діагностика, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація.

Професійна інформація дає змогу школярам ознайомитися з різними профілями та професіями комбінату, зі змістом трудової діяльності в галузі кожної з них, з вимогами, які ці професії висувають до людини, де ними можна оволодіти. Завдяки такій допомозі учні виявляють свої індивідуальні схильності, психофізіологічні можливості, вміння зіставити їх з вимогами професії (робота з 9, 10, 11-ми класами під час проведення класних годин в школах, уроків зі спецдисциплін на базі НВК, ознайомлення з професіограмами, переглядів відеоматеріалів).

Професійна діагностика організована і проводиться як система психологічного вивчення особистості з метою виявлення її професійно значущих властивостей і якостей. Матеріальне забезпечення комбінату, наявність різноманітних тестів як в друкованому так і в електронному вигляді дають змогу виявити важливі якості, схильності кожного учня до тієї чи іншої професії, порівняти їх із вимогами, які ставить професія до людини, допомогти підростаючому поколінню зробити правильний професійний вибір.

Методистом з професійної орієнтації, вчителями комбінату проводяться **професійні консультації**, під час яких учням надається науково обґрунтована допомога щодо найоптимальніших для особистості напрямів і засобів професійного самовизначення.

Професійна адаптація здійснюється у 10-11-х класах, коли учень уже обрав професію і перебуває на стадії оволодіння нею. Під час занять з виробничого навчання відбувається пристосування кожного учня до професійної діяльності, її умов; досягнення бажаної продуктивності праці й відповідності між професійними намірами, інтересами, якостями особистості та вимогами до діяльності.

Профорієнтаційна робота у комбінаті здійснюється по заздалегідь розробленому плану. План профорієнтаційної роботи є необхідним інструментом керування цією важливою сферою діяльності комбінату і ґрунтується на завданнях, що стоять перед педагогічним колективом, а також визначає оптимальні способи реалізації системи заходів профорієнтаційного характеру.

У плані КУ «ММНВК» СМР передбачені такі напрямки:

1. Організаційно-методична робота. Загальні питання профорієнтаційної роботи.
2. Робота з учнями шкіл, батьками і громадськістю.
3. Профорієнтація учнів 8-9 класів шкіл.
4. Робота з учнями МНВК, профорієнтація учнів 10-11 класу.

5. Спільна робота МНВК, професійних навчальних закладів, Міського центру зайнятості.

До основних форм ознайомлювальної профорієнтаційної роботи, за допомогою яких здійснюється професійна освіта й професійне виховання школярів у комбінаті, відносяться:

- інформаційні уроки профорієнтаційного спрямування;
- бесіди, виховні години, години спілкування;
- семінари, екскурсії на підприємства й у професійні навчальні заклади;
- зустрічі з представниками професій.

Робота з профорієнтації школярів в КУ «ММНВК» СМР проводиться в три етапи.

На першому етапі профорієнтаційна робота проводиться з учнями 9-х класів шкіл міста з метою виявлення та формування інтересів і нахилів до певного виду праці, галузі економіки і визначеної професійної діяльності. В КУ «ММНВК» СМР є можливості повніше враховувати різноманітні інтереси і нахили учнів стосовно їх трудової підготовки, так як навчання тут проводиться за багатьма профілями. Найдієвішою формою профорієнтаційної роботи з учнями 9-х класів є екскурсія в КУ «ММНВК» СМР. У ході її учні знайомляться з кабінетами і лабораторіями, спостерігають за роботою своїх старших товаришів (учнів 10-11-х класів), одержують наочне уявлення про обладнання, пристрої, інструменти, якими користуються старшокласники.

З метою донесення більш детальної інформації про КУ «ММНВК» СМР до вчителів шкіл, класних керівників 9-х класів, проводяться семінари на базі нашого навчального закладу. Саме після їх проведення класні керівники розпочинають більш активну профорієнтаційну роботу серед своїх учнів, запрошують на класні години, батьківські збори, виявляють бажання

прийти на екскурсію в наш навчальний заклад разом зі своїми учнями. Про своє враження від побаченого вчителі розповідають під час батьківських зборів.

Особливо велике значення у системі підготовки молоді до майбутньої трудової діяльності належить сім'ї. Серед різних форм профорієнтаційної роботи з батьками ми використовуємо такі:

а) організуємо виступи, бесіди профорієнтаційного характеру з батьками учнів 9-х класів, які проводимо на базі шкіл під час проведення шкільних батьківських зборів;

б) забезпечуємо зустріч батьків із вчителями, майстрами виробничого навчання КУ «ММНВК» СМР з метою ознайомлення з професійними напрямками, за якими відбувається підготовка учнів 10-11-х класів, умовами навчання, матеріальним забезпеченням навчального процесу протягом року;

в) проводимо профорієнтаційні екскурсії для батьків учнів 9-х класів у навчальний заклад, де будуть навчатися їхні діти;

г) протягом року організуємо індивідуальну консультаційну роботу з батьками.

Інтереси учнів і плани батьків рік у рік змінюються, як змінюються й поняття престижності професії в самому суспільстві. Як свідчить досвід, не всі учні йдуть до ВНЗ навчатися за природничо-математичним чи технологічним напрямом. Не всі можуть працевлаштуватися, здобувши професію. Тому перед нами постало завдання: дати учням можливість вивчити свої особисті профорієнтаційні потреби, обрати напрям свого навчання, а батькам замислитись про реальні можливості й здібності їхніх дітей. Для цього відбираємо й удосконалюємо методи анкетування, ведемо роботу з профорієнтації, вивчаємо успішність, темперамент дитини, поновлюємо матеріальну і технічну базу, поповнюємо кабінети навчальною та методичною літературою; налагоджуємо зв'язок нашого навчального закладу зі школами міста.

Другий етап профорієнтаційної роботи розпочинається з першого дня перебування учнів 10-х класів в комбінаті і продовжується протягом першого місяця навчання. Він полягає в подальшому розвитку і поглибленні професійних інтересів школярів. Так як вибір учнями 9-х класів профілю трудового навчання не завжди буває досить продуманим і вірним, не завжди відповідає стану здоров'я, нахилам і здібностям, то учням 10-х класів на цьому етапі надається можливість змінювати профіль трудової підготовки.

Третій етап профорієнтаційної роботи є самим тривалим і вирішальним, так як він пов'язаний з участю учнів у навчально-продуктивній праці протягом усього періоду перебування їх у комбінаті. На цьому етапі проходить адаптація учнів 10-х класів до умов і змісту занять в КУ «ММНВК» СМР, учні поглиблено знайомляться із системою і змістом роботи з відповідного профілю чи професії. Основне завдання профорієнтаційної роботи на цьому етапі полягає у формуванні в

старшокласників готовності до праці з конкретної спеціальності в сучасних умовах. Вирішення вищевказаного завдання відбувається в процесі теоретичних занять, під час виконання лабораторно-практичних робіт, у ході виробничих екскурсій, у процесі продуктивної праці.

Досвід показує, що з метою розвитку учнівської творчості, підвищення рівня навченості учнів, професійної орієнтації та популярності професії, проведення екскурсій на виробництво є одним із ефективних методів пропагування майбутньої професії, розвитку та максимального розкриття можливостей дитини.

Екскурсії – це форма організації пізнавальної діяльності учнів, спрямованої на одержання додаткової інформації в конкретних умовах виробництвах підприємств харчування. Відвідування їдальні «Насосенергомаш» та ресторану «Ювілейний» дає змогу учням порівнювати умови праці кухарів, співставити рівень оснащення підприємств обладнанням, устаткуванням, визначати тип підприємства та рівень обслуговування населення. Учні з цікавістю спостерігають за роботою професіоналів, ставлять запитання, отримують відповіді, мають змогу самостійно попрацювати з устаткуванням, ознайомитись з вимогами до майбутньої професії, відчути на собі всю відповідальність за обрану професію.

Протягом багатьох років між нашим навчальним закладом, СНАУ та Сумським СЦПТО харчових технологій торгівлі та ресторанного сервісу існують тісні зв'язки. Наші учні відвідують ці навчальні заклади з метою отримання інформації для подальшого навчання за обраною професією та підвищення своєї фахової майстерності. Знайомство з цікавими людьми - професіоналами своєї справи - заохочує учнів до творчого саморозвитку, набуття певних навичок та знань, які знадобляться їм у майбутньому, розвитку їх пізнавальної активності, бажання наслідувати досвід фахівці.

Важливе профорієнтаційне значення мають конкурси за фахом, які проводяться в КУ «ММНВК» СМР. Конкурси, як правило, проводяться в два етапи. I-й етап теоретичний, де учні демонструють свої знання з основних тем профілю: техніки, технології, організації та економіки виробництва, охорони праці і т. д.; II етап – практичний, де учні виконують практичні завдання на виготовлення визначеного виробу, правильність виконання прийомів роботи з машинами, механізмами, пристроями, інструментами тощо.

Кожний рік учні відвідують «Ярмарок професій», який проводить Міський центр зайнятості. На ньому учні більш детально знайомляться з професіями, мають змогу поспілкуватися зі студентами і наочно побачити результати праці своїх ровесників

На сьогоднішній день КУ «Міський міжшкільний навчально-виробничий комбінат» СМР - єдиний навчальний заклад в м. Суми, в якому учні 10-11-х класів мають можливість разом з атестатом зрілості отримати свідоцтво державного зразка про присвоєння кваліфікації. Це дає можливість працевлаштуватися після закінчення школи, адже не кожна дитина має можливість вступити до вищого навчального закладу.

Найбільша цінність такої навчальної структури як КУ «ММНВК» СМР полягає в тому, що кожен учень має можливість спробувати себе в різних

професійних напрямках і знайти своє покликання, свою сферу професійної діяльності, яка буде відповідати бажанням, можливостям, потребам особистості. Існує така думка: немає безталанних людей, є люди, що займаються не своєю роботою. Кожна професія, якщо до неї підходити з любов'ю і знанням справи, таїть у собі невичерпні можливості для творчості.

Отже, усвідомлений вибір професії це найважливіша складова життєвого успіху випускника. І лише школа, МНВК здатні створити умови школяреві для вільного, свідомого, самостійного вибору майбутньої професії.